

DESENZIBILIZACE - KLÍČOVÝ MOMENT V TERAPII KOKTAVOSTI

Petra Bendová

KRŠŇÁKOVÁ, P. *Cesta z hlubin koktavosti. Náměty pro terapii balbuties korespondující s novými trendy desenzibilizace*. Olomouc: VUP, 2004. ISBN 80-244-0911-9.

Takřka poeticky laděný název tohoto učebního textu jako by již sám o sobě naznačoval, o čem bude publikace pojednávat, a zároveň dával tušit, že existují možnosti – cesty, jimiž je vhodné dát se v terapii balbuties vést, a to zejména proto, že balbuties = koktavost lze prezentovat jako fenomén – biopsychosociální problém, který s sebou vedle samotného narušení plynulosti verbálního projevu člověka přináší také řadu psychologických a sociálních aspektů, jež ve značné míře ovlivňují kvalitu života člověka s balbuties (balbutika).

Cílem daného studijního textu je zejména sumarizace informací o možnostech užití technik zaměřených na obnovu sociálních vztahů balbutiků a na změnu jejich pohledu na narušení vlastní plynulosti řeči. Autorka tak adekvátně reaguje na celosvětový trend v terapii balbuties, jenž klade důraz na získávání realistického pohledu balbutiků na koktavost, dále na budování jejich aktivních postojů ve vztahu k balbuties a současně apeluje také na odbourávání jejich komunikačních nejistot.

Vlastní učební text je formálně rozdělen do čtyř kapitol, jejichž rozsah vhodně koresponduje s cílem, jenž si autorka v úvodu vytyčila.

V kapitole číslo jedna s názvem „Fenomén koktavosti“ autorka čtenáře ve stručnosti seznamuje s moderně pojatou definicí balbuties, s její etiopatogenezí, ale i s aktuálními požadavky na její léčbu a s optimalizací forem terapie koktavosti.

Citátem doc. Peutelschmiedové – „Koktavost je něco, co děláme, ne co jsme“ je výstižně uvedena kapitola následující, jež je obsahově zaměřena na osobnost balbutika a specifika jeho mluvního projevu. Pozornost je zde věnována zejména vlivu koktavosti na proces vyžívání integrity osobnosti člověka – balbutika, na kvalitu jeho sociálních interakcí a vztahů, nechybí však ani charakteristika základní symptomatologie balbuties zaměřená podrobněji na balbutikovu osobnost, na jeho postoje ke komunikaci, jakož i na popis vlastního mluvního projevu a koverbálního chování balbutiků.

Třetí kapitola stručně hovoří o osobnostních předpokladech logopeda, jakožto iniciátora desenzibilizačních postupů v terapii balbuties. Autorka zde

v souvislosti s terapeutickými technikami zmínila také potřebu kvalifikované supervize a kooperace s dalšími odborníky a nastínila klíčovou důležitost vazby mezi klientem a terapeutem v rámci logopedické intervence při balbuties.

Terapeutickým modelům využívajícím princip desenzibilizace je věnována závěrečná kapitola, kapitola číslo čtyři. Autorka zde nejprve v obecné rovině systematizuje a shrnuje východiska i principy desenzibilizačních postupů a následně se zaměřuje na jejich podrobnější deskripci a konkretizaci v kontextu jejich aplikace do logopedické praxe. Při výčtu terapeutických modelů vychází z klasických metod behaviorální psychoterapie (– systematická desenzibilizace) a dále popisuje specifika modelu expozice a pseudobalbuties, charakterizuje nácvikovou terapii, negativní nácvik a princip kladného zpevňování, pozornost věnuje také modelu přesycení a modelu adaptace na stres. Dále poukazuje na terapeutické možnosti paradoxní intence v terapii balbuties a na specifika uplatnění metod, jichž se běžně užívá při nácviku asertivity, jako je např. hraní rolí, nápodoba a psychodrama. Výčet desenzibilizačních terapeutických modelů je ukončen explorací podpůrných logopedických intervenčních metod jako je biblioterapie, arteterapie, muzikoterapie, hypnóza, farmakoterapie atp.

Přílohová část je zaměřena na kazuisticky orientovanou exemplifikaci v praxi užitých postupů budování hierarchie stresorů podle Ch. Van Ripera, užitého postupu při pseudobalbuties a týdenního projektu při terapii adaptací podle Van Ripera.

Uvedené terapeutické desenzibilizační modely představují možnosti – cesty, jež vedle klasických terapeutických (stimulujících, korigujících a reedukujících) metod, vedou k eliminaci negativních prožitků spojených s koktavostí, a to zejména ve vztahu k osobnosti člověka s balbuties. V podstatě se jedná o vícedimenzionální přístupy k terapii koktavosti, na jejichž principech mohou být následně vystavěny celé terapeutické programy.

Autorka pojala a zpracovala danou problematiku velmi podrobně, s vysokou měrou erudovanosti a komplexnosti. Při přípravě studijního textu vycházela z řady tuzemských i zahraničních pramenů, jež přehledně zpracovala s využitím metod deskripce, komparace a explorace.

Tato publikace, zaměřující se na specifickou oblast terapie balbuties, nabízí moderně pojatý, ucelený přehled námětů pro terapii balbuties, jež korespondují s novými trendy desenzibilizace, a jako taková má výborné předpoklady stát se studijní oporou pro studenty logopedie, terapeutickým klíčem pro logopedy a inspirací pro samotné balbutiky, ale i pedagogy a rodinné příslušníky, kteří jsou denně s dětmi, dospívajícími či dospělými s balbuties v kontaktu.

Mgr. Petra Bendová
Katedra speciální pedagogiky
PdF UP v Olomouci, Žižkovo nám. 5, 771 40 Olomouc